

Svenska organisationers kommentarer på regeringens skrivelse till riksdagen:

”Den globala utmaningen ekonomiskt utanförskap – Skrivelse om samstämmighet för utveckling 2012”

Tidigare i år presenterade svenska civilsamhällesorganisationer för fjärde gången i ordningen en PGU-barometer, som utvärderar Sveriges politik för global utveckling. I årets barometer presenterade vi analyser av olika politikområden, och gav konkreta rekommendationer på hur såväl styrning som policyinnehåll och genomförande kunde förbättras. Svenska civilsamhälleorganisationer har sedan PGU:s tillblivelse deltagit i arbetet på olika sätt.

De kommande månaderna behandlas regeringens PGU-skrivelse av dig och övriga ledamöter i riksdagen. Medlemmarna i CONCORD Sverige vill därför med utgångspunkt i årets barometer ge några synpunkter på hur PGU kan utvecklas. Under varje tematisk fråga återfinns kontaktinformation till ansvariga organisationer. Det går bra att återkomma till dessa för mer information om en specifik fråga. Mer information om årets PGU-barometer: <http://www.concord.se/page.asp?id=534>

Årets skrivelse från regeringen fokuserar på den globala utmaningen ekonomiskt utanförskap. Vi välkomnar att regeringen med denna prioritering väljer att ta sig an några av de målkonflikter som vi har identifierat i såväl årets barometer som i tidigare års arbete. Skrivelsen lämnar dock en del att önska vad gäller ambitionsgraden och konkreta åtgärder. Nedan följer vår analys av regeringens skrivelse där vi lyfter fram relevanta delar och tillhörande rekommendationer från årets barometer.

Åtagande och samordning på politisk nivå

Vi instämmer med regeringens skrivelse i att det finns utrymme för förbättringar när det gäller samordning och samverkan mellan olika politikområden. För att en samstämmig politik för global utveckling ska bli verklighet krävs politisk åtagande från hela regeringen samt kunskap hos alla ministrar. Som vi påpekar i barometern har utvärderingar från Statskontoret och OECD visat att genomförandet av PGU försvårats av att Sverige saknar tillfredsställande mekanismer och resurser för samordning. Utrikesdepartementet behöver därför förstärkt kapacitet att samordna arbetet, men framför allt krävs att regeringskansliet hanterar samordningen på politisk nivå.

Det skulle ha betydelse för PGU:s politiska tyngd om en statssekreterargrupp skapades för PGU och andra internationella frågor, för att på så sätt göra det till en del av beredningen i regeringskansliet. Detta är redan fallet för exempelvis handels- och säkerhetsfrågor och är om möjligt ännu viktigare för PGU med anledning av dess områdesöverskridande karaktär. För att PGU ska kunna implementeras på ett kvalitativt och effektivt sätt krävs också tillräckliga resurser i form av budget, kapacitet och personal. Tjänstemän på de olika departementen och relevanta myndigheter behöver ha tillräcklig kunskap om PGU.

Det är också viktigt att riksdagens roll stärks. PGU och tillhörande målkonflikter måste diskuteras i andra utskott än utrikesutskottet. Två av frågorna inom prioriteringen ekonomiskt utanförskap, svensk exportkredit och vapenexport, är exempel där öppenheten för beslutsprocesser måste bli bättre i förhållande till riksdagen. Riksdagens bör också ta initiativ till att ett beslut fattas om en regelbunden oberoende utvärdering av PGU.

Fortsatt arbete med målkonflikter

Vi välkomnar att regeringen i årets skrivelse har valt att ta sig an flera av de målkonflikter i svensk politik som utgör hinder för att nå en hållbar utveckling. Detta är något som svenska organisationer har påpekat i utvärderingar genom åren, nu senast i 2012 års barometer. Skatteflykt, EPA-avtalen, svensk vapenexport och bioenergiproduktion är exempel på frågor där det finns existerande målkonflikter i svensk politik och som regeringen nu uppmärksammar. Ansatsen och problemanalysen är god i skrivelsen, men vi hade gärna sett att regeringen presenterat mer ambitiösa och konkreta åtgärder. I detta dokument redogör vi för de positiva inslagen, vilka brister vi ser i regeringens resonemang och

vilka steg som behöver tas inom respektive område för att komma till rätta med de identifierade målkonflikterna.

Ett första steg är att göra konsekvensanalyser för att identifiera och hantera mål- och intressekonflikter, där konsekvenser av svensk politik för fattiga människor analyseras. Konsekvensanalysbedömningar måste genomföras i god tid så att slutsatserna kan påverka politikens utformning. Dessa bör genomsyras av öppenhet och deltagande från civilsamhället innan, under och efter genomförandet. Regeringen måste synliggöra hur avväganden gjorts i de fall det finns mål- och intressekonflikter, för att på så sätt redovisa och motivera dessa avvägningar utifrån PGU.

För att PGU ska bli en integrerad del i utformningen av Sveriges (och EU:s) politik krävs breda diskussioner och deltagande i utvecklingsländer. Här har ambassader och Sida-kontor en viktig roll att spela. Processen för att ta fram och utvärdera landstrategier för Sveriges utvecklingssamarbete bör användas för att samla information och analysera konsekvenserna av Sveriges (och EU:s) politik för utvecklingsländer och människor som lever i fattigdom. Denna analys bör utgöra grund för rekommendationer för ökad samstämmighet.

Klagomålsmekanism

Det är viktigt att analysera de möjliga effekterna av ett beslut innan det fattas, för att kunna ta hänsyn till målkonflikter eller förutsedda negativa konsekvenser redan då. Men ibland kan politiska beslut få oförutsedda konsekvenser. Då är det viktigt att det finns ett system för att rätta till beslut som får negativa konsekvenser för hållbar utveckling och mänskliga rättigheter i utvecklingsländer. Det skulle kunna ske genom ett system där regeringar, enskilda medborgare och civilsamhällsorganisationer i påverkade länder ges möjlighet att via Sveriges ambassader eller civilsamhällsorganisationer presentera klagomål till Sveriges regering om svensk politik bidrar till att hindra fattiga människor från att få sina rättigheter tillgodosedda.

Oberoende utvärdering och en PGU med starkare förankring i analys och evidens

Det behövs såväl tydliga indikatorer som oberoende och regelbundna utvärderingar för att följa upp målen om en samstämmig politik. Ett arbetsprogram med tydliga indikatorer, liksom oberoende och regelbundna utvärderingar saknas fortfarande, vilket OECD kritiserat Sverige för vid flera tillfällen. De indikatorer för uppföljning som tas fram bör främst fokusera på resultat och inte på process. Vi är övertygande om att en strävan mot att ta fram konkreta resultatfokuserade indikatorer skapar ett starkare politiskt åtagande.

I årets skrivelse meddelar regeringen att den ska genomföra en extern utvärdering med fokus på arbetsformer och styrning. Detta är något som vi välkomnar. Vi hoppas att erfarenheterna och kunskapen som finns hos svenska organisationer, forskare vid universitet och andra aktörer tas till vara. Det är dock inte tillräckligt med en utvärdering av samordning och styrning, utan det behövs regelbundna oberoende utvärderingar som inkluderar resultatorienterade indikatorer.

Vi ser det som viktigt att Sverige aktivt försöka påverka EU:s politik på olika områden, med anledning av att beslutsmandatet för flera av de centrala frågorna ligger på EU-nivå och att EU sedan ett drygt år tillbaka har en ny utrikesförvaltning (EEAS). Sverige kan och bör med sin erfarenhet av PGU göra ett större avtryck på europeisk nivå. Frågan om en samstämmig politik är också en central fråga när vi nu inleder förhandlingarna om vad som ska följa efter millenniemålen (den så kallade Beyond 2015-processen), och även här hoppas vi att Sverige är aktiva med att driva frågan om en samstämmig politik.

ActionAid, Afrikagrupperna, Diakonia, Forum Syd, Kristna Fredsrörelsen, Kvinna till Kvinna, LO TCO Biståndsnämnd, Plan Sverige, Svenska Afghanistankommittén, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen, Svenska kyrkans internationella arbete, Svenska Missionsrådet

Kapital- och skatteflykt

I skrivelsen (3.1.2) ger regeringen för första gången en seriös problembild av kapitalflykt från utvecklingsländer och säger att frågan kommer att prioriteras. Regeringen framhåller att skatteintäkter från ekonomisk verksamhet är en viktig källa för inhemsk resursmobilisering och att utvecklingsländer genom omfattande olovlig kapitalflykt, inklusive skatteflykt, går miste om resurser som kunde ha använts till utveckling och fattigdomsbekämpning.

Regeringen nämner OECD och Global Forum som viktiga arenor för att komma till bukt med kapitalflykten. Problemet med Global Forum är dels att utvecklingsländerna är dåligt representerade, och dels att majoriteten av medlemmarna är skatteparadis som har ett intresse av att behålla sin sekretess och undångömda medel. Utvärderingsprocessen inom Global Forum har släppt igenom kända skatteparadis som Caymanöarna, Luxemburg och Brittiska Jungfruöarna.

Detta innebär att när den svenska regeringen i sin skrivelse hänvisar till åtgärder som att Swedfund inte får använda skatteparadis som inte blivit godkända i Global Forums utvärdering, förlitar de sig på en process som är konstruerad av skatteparadis och som är nästintill verkningslös. Regeringen borde därför istället lägga engagemang på att stärka fora med en bättre representativitet och som utvecklingsländer och expertorganisationer förespråkar, till exempel FN:s skattekommitté och den multilaterala Joint Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters. När det gäller Swedfund måste regeringen ta fram en relevant definition av skatteparadis, och säkerställa att utvecklingsfondens medel inte kan hamna i dessa.

På flera ställen i skrivelsen nämner regeringen att Sverige genom en inbjudan från Mexiko (som är tillfällig ordförande i G20) har fått en unik möjlighet att under 2012 medverka i en grupp inom G20 som fokuserar på utvecklingsdimensionen av internationellt ekonomiskt arbete. Detta ses som en viktig arena för påverkan, och regeringen kommer bland annat att understryka den privata sektorns roll. Eftersom Mexiko har drivit på arbetet mot kapital- och skatteflykt inom G20 och gärna vill prioritera frågorna, och betalning av skatt är en förutsättning för att den privata sektorn ska kunna bidra till utveckling, borde detta vara en given arena för regeringens arbete mot kapitalflykt. Det nämns dock inte när regeringen beskriver i vilka forum Sverige kommer att arbeta med frågorna.

Regeringen nämner att de stödjer EU-kommissionens förslag att öka öppenheten om företags betalningar till offentliga förvaltningar från råvaruutvinnings- och skogsindustrin. Detta är mycket viktigt och bra, men om regeringen verkligen vill prioritera åtgärder mot skatteflykt måste Sverige arbeta för att förbättra EU-kommissionens förslag. För att kunna spåra och upptäcka företags skatteflykt krävs förutom uppgifter om betalningar till offentliga förvaltningar, även uppgifter om vinster, inköp, försäljningar, produktionsvolym, tillgångar och kostnader för arbetskraft. Detta brukar benämnas landspecifik rapportering. Krav på landspecifik rapportering måste gälla alla branscher, inte enbart råvaruutvinnings- och skogsindustrin.

Regeringen bör:

- Uppmärksamma svagheterna i OECD:s Global Forum och stärka och engagera sig i FN:s skattekommitté och Joint Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters
- Lyfta skatteflykt som hinder för utveckling inom G20:s grupp för internationellt ekonomiskt arbete
- Verka för att bredda EU:s lagstiftning kring landspecifik rapportering för att kunna motverka skatteflykt
- Ta fram en relevant definition av skatteparadis för att styra Swedfunds riktlinjer kring investeringar i skatteparadis

En längre analys av PGU-skrivelsens avsnitt om kapitalflykt finns [här](#)

Kommentarer från ActionAid, Afrikagrupperna, Diakonia, Forum Syd och LO TCO Biståndsnämnd

Karin.Hardfeldt@actionaid.se
marja.wolpher@afrikagrupperna.se
carl-henrik.jacobsson@diakonia.se
kristina.froberg@forumsyd.org
Asa.Svensson@lotcobistand.org

EPA-avtalen och utveckling

Det är positivt att regeringen för första gången tar upp EPA-avtalen som en mål-/intressekonflikt för utveckling. I skrivelsen (3.2.1) lyfter man fram kritiken mot EU:s krav på att de fattigaste AVS-länderna ska öppna upp sina marknader till ca 80 procent för produkter från EU. Skrivelsen tar också upp kritik kring att EPA-avtalen hotar regionalt samarbete liksom inhemsk förädling av råvaror i AVS-länderna. Men det går inte att utläsa om regeringen har tagit till sig av kritiken eftersom det saknas konkreta förslag på åtgärder för att komma åt problemen liksom förslag till nya förhandlingspositioner.

Regeringen vill verka för att EU ska förhålla sig flexibla och lyhörda i förhandlingarna och att EPA-avtalen ska överensstämma med AVS-ländernas egna utvecklingsplaner. Regeringen framhäver också att det ska finnas respekt för att enskilda länder väljer att inte ingå partnerskapsavtal med EU.

Detta är mycket välkomna ställningstaganden som borde medföra att Sverige verkar för att det tas fram alternativ till EPA som gör att AVS-länder som väljer att inte ingå avtal inte hamnar i en sämre situation än innan, i linje med vad som fastslogs i Cotonouavtalet. Sverige har emellertid istället stött kommissionens förslag på förändringar i det Generella preferenssystemet (GSP). Med det nya förslaget riskerar en del länder som klassas som övre medelinkomstländer men som har en låg grad av diversifiering och utbredd fattigdom att hamna i kläm. Dessa länder, bl a Namibia, skulle få avsevärt sämre handelsvillkor med EU och pressas därmed att ingå frihandelsavtal. Samtidigt stödjer regeringen den nya deadline i EPA-förhandlingarna som EU-kommissionen föreslagit. Konsekvensen av den förda politiken är att EU pressar AVS-länder att implementera avtal som hotar deras utvecklingsmöjligheter.

Regeringen understryker att WTO-förenlighet är ett grundläggande krav för Sverige. Men WTO kräver inte breda EPA-avtal. Ändå är Sverige ett av de länder inom EU som har drivit på för att EPA-avtalen ska innehålla avtal om bl a investeringar, offentlig upphandling och tjänstehandel, trots motstånd från AVS-länder. Om regeringen menar allvar med att EPA-förhandlingarna ska drivas utifrån enskilda länders och regioners intressen och förutsättningar, måste EU upphöra med att kräva breda avtal och istället ge AVS-länderna politiskt handlingsutrymme att välja utvecklingsväg.

Regeringen bör:

- Se till att AVS-länderna har politiskt handlingsutrymme att skydda inhemsk produktion och begynnande industri
- Verka för att AVS-länderna inte pressas att ingå breda handelsavtal

Mer information i [EPA briefing paper](#) och [NGO:s brev till EU-parlamentariker](#)

Kommentarer från Afrikagrupperna, Forum Syd och Svenska Kyrkans internationella arbete

marja.wolpher@afrikagrupperna.se
karin.gregow@forumsyd.org
Gunnel.AxelssonNycander@svenskakyrkan.se

Globalt tryggad livsmedelsförsörjning – EU:s jordbrukspolitik och höga och rörliga livsmedelspriser

Regeringens analys av hur EU:s handelspolitik påverkar handeln med jordbruksprodukter (3.2.3) fokuserar enbart på påverkan på utvecklingsländernas export, d v s hur EU hindrar import från utvecklingsländerna. Regeringen bortser därmed helt från hur EU:s export av jordbruksprodukter, som odlats med stora jordbruksstöd, påverkar lokala och nationella marknader i utvecklingsländer. Detta är en logisk följd av att man formulerat målet för fokusområdet som att "bidra till ökad export av jordbruksprodukter från utvecklingsländer", men likafullt mycket olyckligt.

Allt fler aktörer, bland annat FN:s speciella rapportör för livsmedelssäkerhet, betonar att nyckeln till ökad livsmedelstrygghet ligger i att stärka det småskaliga jordbruket som är inriktat på baslivsmedel för lokala, nationella eller regionala marknader, snarare än att förlita sig på export av högvärdiga exportgrödor och import av baslivsmedel.

Vi delar i princip regeringens analys av hur höga och rörliga livsmedelspriser påverkar såväl konsumenter som småskaliga producenter mycket negativt. Däremot kan detta knappast ses som en direkt målkonflikt, eftersom det inte är ett politiskt mål att ha mer *rörliga* priser. Det kan mycket väl finnas en intressekonflikt, men regeringen har inte identifierat vilka aktörer som tjänar på de rörliga priserna.

Det är mycket positivt att regeringen driver på för en kraftfull reform av EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP). Vi ställer oss däremot frågande till påståendet att "regeringen arbetar aktivt för att utvecklingsdimensionen av CAP ska uppmärksammas mer i förhandlingarna". Så vitt vi känner till har regeringen tvärtom avstått från att föra fram de förslag till att synliggöra och följa upp CAP:s påverkan på utvecklingsländerna som det civila samhället inom EU lagt fram, och som EU-parlamentets utvecklingsutskott till stor del ställde sig bakom i de rapporter som antogs i juni i år.

Regeringen konstaterar att man arbetar för ett avslut i Doharundan, vilket skulle resultera i bland annat en avveckling av exportstöd. Istället borde regeringen mer kraftfullt lyfta fram behovet av att exportstöden avskaffas, framför allt eftersom det redan finns ett beslut på detta från WTO:s ministerkonferens i Hong Kong 2005.

Regeringen bör:

- Verka för att synliggöra och följa upp CAP:s påverkan på utvecklingsländerna
- Aktivt arbeta i internationella fora för att exportstöden avskaffas

Länkar till antagna rapporter av Europaparlamentets utvecklingsutskott [här](#)

Kommentarer från Afrikagrupperna, Forum Syd och Svenska Kyrkans internationella arbete

marja.wolpher@afrikagrupperna.se

karin.gregow@forumsyd.org

Gunnel.AxelssonNycander@svenskakyrkan.se

Bioenergiproduktion och livsmedelsförsörjning

Regeringen tar i skrivelsens kapitel 3.2.4 upp bioenergiproduktion och livsmedelsförsörjning som en mål- och intressekonflikt. Regeringen konstaterar att det finns en risk för att produktion av energigrödor i utvecklingsländer konkurrerar med livsmedelsproduktion på ett icke önskvärt sätt och att detta kan få konsekvenser för livsmedelsförsörjningen i berörda länder och globalt. Detta är ett positivt första steg.

Samtidigt anser regeringen att risken för mål-/intressekonflikt mellan odlade grödor för energiändamål och en tryggad livsmedelsförsörjning kan minimeras. Detta trots att det finns otaliga exempel på fall där utländska aktörer investerat i mark i utvecklingsländer för storskalig odling av biobränslen (eller andra grödor avsedda för den internationella marknaden) och där detta har lett till allvarliga konflikter med lokalbefolkningen och hot mot livsmedelsförsörjningen. Ofta görs investeringarna med argument att det handlar om "oanvänd mark". Men i praktiken visar det sig att det sällan finns mark som är "oanvänd", utan att marken ofta används för odling, bete eller vattenförsörjning.

Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund har varit inblandat i kontroversiella markinvesteringar i utvecklingsländer, där storskalig produktion av biobränslen ersatt de lokala böndernas odlingar av mat till det egna hushållet. Detta är särskilt allvarligt eftersom det är biståndsfinansierade projekt, som inte ska ha vinstintressen som sin första legitimerande drivkraft utan ska sätta utvecklingsintressen främst.

Regeringen lutar sig också mot de nya riktlinjerna för "ansvarsfull förvaltning av mark, fiske och skog" som tagits fram inom ramen för FAO:s kommitté för tryggad livsmedelsförsörjning CFS. Regeringen tycks omedveten om att dessa, liksom andra frivilliga regelverk, starkt kritiserats av många civilsamhällesorganisationer och representanter för lokalbefolkningar i utvecklingsländer för att vara ineffektiva. Riktlinjerna ger inte en lösning på de fundamentala problemen med storskaliga markinvesteringar av utländska aktörer och de kränkningar av mänskliga rättigheter som ofta har följt i investeringarnas spår. Bristerna här är dels att regelverken är frivilliga, dels att det saknas mekanismer och institutioner för att hålla företag och investerare ansvariga vid brott mot regelverken.

Regeringen bör:

- Se över behoven av att stödja och stärka småskalig jordbruksproduktion med syfte att trygga en lokal livsmedelsförsörjning

Kommentarer från ActionAid, Afrikagrupperna, Diakonia och Forum Syd

Karin.Hardfeldt@actionaid.se
marja.wolpher@afrikagrupperna.se
petter.lyden@diakonia.se
karin.gregow@forumsyd.org

Svenskt näringsliv och investeringar

I skrivelsens del 3.3 *Fokusområde: Svensk handel och investeringar* diskuteras näringslivets roll för utveckling. Det är bra att regeringen gör en analys kring den viktiga roll näringslivet, inklusive det svenska, har för att bidra till hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning.

Både i avsnitt 3.3.1 och 3.3.2 slås fast att det finns starka synergieffekter mellan investeringar och utveckling, men regeringen borde även nämna att det kan finnas målkonflikter mellan vad som är ekonomiskt lönsamt för ett enskilt företag och vad som är bäst för att främja en hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning lokalt. Det finns många exempel på hur utländska investeringar inte bidrar till utveckling¹.

¹Exempel: Svenska investeringar används till land grabbing:
<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5088614>.

Vidare skriver regering att "Då handel och investeringar är ett viktigt medel för att stimulera tillväxt bör ställningstagandet snarast handla om **hur** och inte **om** affärsverksamhet på svåra marknader ska ske. (sid 52). Detta är ett viktigt ställningstagande från regeringen. Vi delar här regeringens analys, men handel och investeringar är i sig inte tillräckligt för att bekämpa fattigdom och skapa hållbar utveckling. Investeringar som sker utifrån utvecklingsländernas utvecklingsplaner, där lokalbefolkningen konsulteras när projekt genomförs, där lokala företag kommer in i företagets värdekedjor och där respekten för mänskliga fri- och rättigheter garanteras, då skapas synergieffekter mellan utländska företags investeringar och hållbar utveckling. I detta sammanhang borde regeringen i sin analys uppmärksammat vikten av att utvecklingsländer har politiskt handlingsutrymme att reglera utländska investeringar så att dessa bättre kan bidra till ländernas utveckling.

Rådet för Näringsliv och Utveckling (NU-rådet) där näringslivet och biståndet kan mötas för att hitta samverkan, (sid 45) är lovvärt. Men det är viktigt att det finns stor delaktighet från det civila samhället och fackföreningar – speciellt i NU-rådets nationella samråd. Rådets arbete ska bygga på de behov och prioriteringar som fastställs av partnerländerna själva, inte på marknadstillträde och underlättande av investeringar för svenska företag.

När det gäller exportorganen så påvisas i en rapport från juli 2012 att det hos exportorganen Exportkreditnämnden och Svensk Exportkredit inte går att granska hur organen gjort bedömningar kring mänskliga rättigheter i olika affärer. Detta trots att institutionerna i sitt uppdrag ska "ta hänsyn till" eller "beakta" mänskliga rättigheter², och regeringen bör åtgärda detta för att säkerställa att exportorganen kan utvärderas utifrån PGU.

Vi välkomnar att regeringen uppmärksammar FN:s nya ramverk och vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, som tydliggör företagets ansvar för att respektera mänskliga rättigheter. Det är därför förvånande - och olyckligt - att företagets ansvar för mänskliga rättigheter inte nämns i regeringens ställningstaganden (sid 50). När det gäller analys av CSR-arbete saknar vi en problematisering av det faktum att CSR alltid är det enskilda företagets initiativ och inte juridiskt bindande så som andra mekanismer är³. Vi saknar vidare en referens till behovet av att företagen betalar skatt i de länder de har verksamhet. Sverige bör verka för att denna dimension tas upp i FN:s och OECD:s ramverk för CSR och samtidigt gå före i arbetet med svenska företag.

Regeringen bör:

- Fördjupa analysen kring handel och inkluderande tillväxt som utgår i från fattiga människors perspektiv och som mer tydligt bygger på företagets ansvar för mänskliga rättigheter
- Möjliggöra insyn och utvärdering av exportorganen utifrån PGU:s fattigdoms- och rättighetsperspektiv
- I arbetet med CSR inkludera arbete mot skatteflykt

Kommentarer från Diakonia, Forum Syd, LO TCO Biståndsnämnd och Svenska Kyrkans internationella arbete

carl-henrik.jacobsson@diakonia.se

kristina.froberg@forumsyd.org

Asa.Svensson@lotcobistand.org

Sofia.Svarfvar@svenskakyrkan.se

A Lost Revolution, Stories beyond the factory walls, 2012-05-04 Swedwatch.

²Export till priset av mänskliga rättigheter - uppföljning juli 2012

<http://www.diakonia.se/sa/node.asp?node=4386>

³ GFA (Global Framework Agreement), ett avtal mellan ett multinationellt företag och ett globalt fack om arbetsvillkoren inom företaget. För mer information, se t.ex.

www.lotcobistand.org/pdf/rattvishandel.foretagsansvar.pdf

Exportkontroll av svensk krigsmateriel

I kapitel 3.3.2 redogör regeringen för målkonflikten mellan svenskt exportfrämjande och utveckling, och exemplifierar med export av svenskt krigsmateriel. Vi välkomnar att regeringen konstaterar att det finns en betydande risk för målkonflikter mellan PGU och export av krigsmateriel. Vi välkomnar också regeringens beslut att tillsätta en utredning för att se över den lagstiftning som omgärdar vapenexporten, med syfte att bland annat begränsa exporten till ickedemokratiska stater. Vi ser utredningens uppdrag att se över möjligheten till ökad transparens inom svensk exportkontroll som centralt och vill understryka vikten av att denna översyn förutom Exportkontrollrådet även inkluderar Inspektionen för strategiska produkter (ISP) och Försvarexportsmyndigheten (FXM).

Det är bra att regeringen säger sig väga in PGU i beslut rörande vapenexport. Samtidigt är vi övertygade om att regeringen och ISP kan bli bättre på att dela med sig av på vilka grunder dessa bedömningar görs och vilka effekter besluten har på fattiga länder och människor. Detta bör tydliggöras i den tillgängliga rapporteringen från regeringen och ansvariga myndigheter, främst ISP och FXM. Vapenhandels effekter på förtryck, fattigdomsbekämpning och diskriminering erkänns som viktiga faktorer i den proposition från 2003 som låg till grund för PGU⁴. Detta måste regeringen sätta i främsta rummet i sina bedömningar av försvars- och säkerhetspolitiken.

Sverige är det land som har högst bistånd i världen räknat per capita. Samtidigt är Sverige världens största vapenexportör per capita. Vi ser med oro på den tyngdförskjutning mot en alltmer exportfrämjande inriktning som skett under 2000-talet när det gäller Sveriges vapenexportpolitik, trots att dess andel av den totala exporten endast uppgår till 1.3 procent. Ett exempel är bildandet av myndigheten FXM.

Samtidigt som vi välkomnar regeringens ambition att stärka de mänskliga fri- och rättigheterna och den uttalade ståndpunkten att krigsmaterielexporten inte skall undergräva denna strävan, konstaterar vi att över hälften av den svenska vapenexporten 2011 gick till icke-demokratiska länder⁵. Sverige har ett nära militärt samarbete med Saudiarabien – ett land som med pansarvagnar krossade demokratiupproret i grannlandet Bahrain år 2011 – ett samarbete som kunde avslutats i maj 2010, men som regeringen valde att förlänga till 2015. Vi ser också med oro på utvecklingseffekterna av exporten till krigförande länder med stora utmaningar inom fattigdomsbekämpning, till exempel Indien, Pakistan och Thailand. Detta är tecken på att utvecklingen går i fel riktning sett till stärkandet av de mänskliga fri- och rättigheterna⁶ även om vi välkomnar regeringens avsikt att se över systemet kring följdleveranser, då många affärer i dag genomförs som uppföljningar av gamla avtal, inklusive till länder i krig, till länder som begår grova brott mot mänskliga rättigheter eller som är rena diktaturer.

Vi anser att det har tagit alltför lång tid att införa ett demokratikriterium i svensk lagstiftning, som effektivt förhindrar vapenexport till diktaturer. Den så kallade "Saudiaffären" har tydliggjort ett demokratiskt underskott i svensk vapenexportpolitik. Det faktum att representanterna för riksdagens partier i Exportkontrollrådet har tystnadsplikt försvårar det demokratiska ansvarsutkrävandet av vapenexportpolitiken avsevärt. Det finns därför ett starkt behov av ökad transparens så att politiskt ansvar kan utkrävas. När ett ärende väl landar på riksdagens bord i form av den årliga statistiken är beslutet om export redan fattat sedan tidigare och i princip omöjlig att stoppa eftersom Sveriges vapenexportpolitik anger att "ingångna avtal skall hållas". Detta bör ändras till att avtal skall avbrytas när det inte längre är förenligt med PGU eller kriterierna om att Sverige ej bör exportera till länder i krig eller stater som grovt kränker mänskliga rättigheter.

Regeringen bör:

⁴ <http://www.kyrkanstidning.se/debatt/skarp-vapenexportlagarna?qt-topplistan=0>

⁵ <http://www.svenskafreds.se/mer-an-halften-av-vapenexporten-gick-till-ickedemokratier>

⁶ http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/ett-svek-mot-kampen-for-demokrati_6986291.svd

- Arbeta för att ett demokratikriterium som förhindrar vapenexport till ickedemokratier införs skyndsamt. Tills dess att det är infört, bör regeringen införa ett moratorium för vapenexport till ickedemokratier
- Införa nationella regler för vapenexport med PGU som utgångspunkt, inte som ett av många kriterier för bedömningen
- Redovisa vilka målkonflikter regeringen anser finnas mellan export av krigsmateriel visavi PGU
- Ta fram tydliga anvisningar för hur en exportaffär kan avbrytas när målkonflikter uppstår

Kommentarer från Kristna freds rörelsen, Kvinna till Kvinna, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen

pieter.vangylswyk@krf.se

eva.zillen@kvinnatillkvinna.se

anna.ek@svenskafreds.se

Klimatanpassning och utsläppsminskningar

I kapitel 4 Global utmaning: Klimatförändringar och miljöpåverkan, gör regeringen bedömningen att stöd till klimatanpassning i utvecklingsländer och globala utsläppsminskningar fortsatt är centralt i arbetet med de utmaningar som klimatförändringarna och miljöpåverkan utgör. Det är en bra utgångspunkt men när det gäller utsläppsminskningar har inget nytt framkommit som ändrar vår bedömning från tidigare i år: Sverige har haft en trend av minskade utsläpp över många år (enligt den officiella rapporteringen, som inte tar hänsyn till import- och exportströmmar), som bröts med ökade utsläpp 2011 jämfört med 2010 och nu måste kraftfulla åtgärder till för att återigen kunna minska utsläppen.

När det gäller klimatfinansiering delar vi till viss del regeringens bedömning att Sverige ”bidrar med betydande finansiella medel till åtgärder för utsläppsminskningar, klimatanpassning och andra klimatrelaterade åtgärder i utvecklingsländerna”. Inget konkret har dock sagts från svenskt håll om klimatfinansieringen efter 2012, där Sverige och EU måste öka på finansieringsnivåerna från snabbstartspengarna. Dessutom har regeringen så här långt använt biståndsmedel för denna finansiering. Detta är i strid med klimatkonventionens skrivning om att finansieringen skall vara ”ny och additionell”. Finansiering av klimatåtgärder i utvecklingsländer bör betraktas som skadestånd snarare än som bistånd, och genom att belasta biståndsbudgeten med klimatfinansiering minskar man tillgängliga medel för utvecklingsinsatser genom biståndet. Regeringen anser sig ha kommit långt när det gäller klimatpolitikens utformning och utförande från ett PGU-perspektiv. Hanteringen av åtagandet om klimatfinansiering visar på att detta inte stämmer.

När det gäller subventioner till fossila bränslen är det värt att uppmärksamma att regeringen anser sig vara ”internationellt pådrivande för ambitiösa utsläppsminskningssåtaganden” samtidigt som man under bedömningsperioden (2010-2012) stödde lån från Världsbanken till utbyggnad av kolkraftverk med skadliga lokala effekter och tveksamma direkta effekter på tillgången till energi för fattiga. Biståndsminister Gunilla Carlsson har utlovat⁷ att Sverige ska driva på för att skärpa Världsbankens kriterier kring energiinvesteringar inom arbetet för förändring av bankens energistrategi, en förändringsprocess som starkt försenats.

Regeringen bör:

- Vidta kraftfulla åtgärder för att Sveriges egna utsläpp av växthusgaser ska minska igen
- Följa internationella åtaganden och inte använda biståndsramen om 1% av BNI för klimatfinansiering
- Presentera en plan för klimatfinansieringen efter 2012
- Agera kraftfullt inom Världsbanken för att fasa ut investeringar i fossila bränslen

Kommentarer från ActionAid, Diakonia och Svenska Kyrkans internationella arbete

Karin.Hardfeldt@actionaid.se

petter.lyden@diakonia.se

Jacob.Risberg@svenskakyrkan.se

⁷ http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Kammaren/Protokoll/Riksdagens-protokoll-2010111_GY0919/